

Tekstien ääniä

Tommi Nieminen
Itä-Suomen yliopisto

Mitä väliä?

- teoreettinen ja metodologinen tarve?
- teksti
- ääni
- suhde työkaluajatteluun
- ei ääniä > monologinen ääni (kysymys äänestä ei fokusoidu)
- ei-tekstejä > toisenlaisia tekstejä

”Teksti”

Tekstin voi näin määritellä rajatuksi diskurssi-sekvenssiksi. Rajattuus on nimenomaan tulkinnallista, minkä vuoksi tekstiä voisi kutsua myös semanttiseksi sulkeumaksi. (Nieminen 2010: 79.)

”Teksti”

Tekstin voi näin määritellä rajatuksi diskurssi-sekvenssiksi. Rajattuus on nimenomaan tulkinnallista, minkä vuoksi tekstiä voisi kutsua myös semanttiseksi sulkeumaksi. (Nieminen 2010: 79.)

Ajatuskulku määritelmän takana

- diskurssi ei ole kokonaisuus: se on rajaton ja muodoton
- ajatellaan esim. kaikkea jossakin tilassa kuultua puhetta ”diskurssina”
- jotta jokin saa merkityksen (tulkinnan), sen on muodostettava tulkinnallinen sulkeuma
- vakiofraasissa ”merkitys on funktio kontekstissaan” (eri versioissaan) ei ole mieltä, ellei **jokin** ole kontekstissa
- ja: konteksti ja teksti rajaavat toisiaan – määrittävät toisensa

Semanttinen sulkeuma

- teksti tässä mielessä ymmärrettynä on se minimaalinen, kontekstista irtautuva (dekontekstualisoituva) kokonaisuus, jossa tavoitteellinen toiminta – josta verbaalinen toiminta on osa ja johon se integroituu – saavuttaa jonkin mielekkään päämäärän
- (missä ”mielekkyys” määräytyy kulttuurisesti varioivista odotuksista käsin)

Ongelma: onko arkikeskustelu ”teksti”?

- väitöskirjassani esitän, että kielen merkityksen välttämätön edellytys on ”teksti”
- ajatellaan kuitenkin arkikeskustelua: puhe velloo, aiheet seuraavat toisiaan, tavoiteltavaa (kielenulkoista) päämäärää ei ole
- toki voi väittää, että faattisuus on funktio
- **mutta:** olennaista määritelmässä oli sulkeuman äsite, joka vasta takasi merkityksellisyyden

Vastustanko siis ”työkaluajattelua”?

- usein esitetty vastakommentti: ”teksti” on vain käsitteellinen työkalu – jos sitä tarvitaan, sitä käytetään, mutta sitä ei oteta esiin, jollei sitä tarvita
- tällaista metodologista pragmatismia vastaan en suinkaan ole
- **mutta:** kyse on siitä, että jos merkityksellisyyden kriteeriksi asetetaan merkityksen sulkeuma eli teksti, merkityksen ulkopuolelle jää jotakin, ellei tekstiä ”ole”

”Ääni” sitten

- äänen käsite on itse asiassa ongelmattomampi (vaikka jossain vaiheessa toisin kuvittelin)
- on tekstejä, joissa ääni ei fokusoidu: monologisen äänen tekstejä, jotka hakeutuvat äänten taistelun ulkopuolelle
- yksikin ääni **on** kuitenkin ääni: se ei muutu ongelmalliseksi nollaksi vaan on todellakin vain työkalu, joka pannaan sivuun, kun sitä ei tarvita

Vetoapua toisenlaisista teksteistä

- mikä on teksti lokalisoinnissa?
- jo yksittäisen tietokoneohjelman samastaminen tekstiin on vähintäänkin haastavaa (Lehtovaara 2010, Nieminen 2011)
- kääntäjä kohtaa irrallisista merkkijonoista – jotka eivät ole tekstejä – koostuvan PO-tiedoston, joka **ei** ole teksti

Esimerkki: miltä PO-tiedosto näyttää

```
#: ../moo/mooedit/glade/mooeditprefs-general.glade.h:3  
msgid "Backspace key unindents"  
msgstr "Askelpalautin vähentää sisennystä"
```

```
#: ../moo/mooedit/glade/mooeditprefs-general.glade.h:5  
msgid "Do not use tabs for indentation"  
msgstr "Älä sisennä sarkaimin"
```

```
#: ../moo/mooedit/glade/mooeditprefs-general.glade.h:6  
msgid "Enable auto indentation"  
msgstr "Sisennä automaattisesti"
```

```
#: ../moo/mooedit/glade/mooeditprefs-general.glade.h:8  
msgid "Indent width:"  
msgstr "Sisennys:"
```


Työskentely tekstinä?

Mitä siis tästä seuraa?

- ehkä tekstin siis sittenkin voisi ”pelastaa” perusyksikkönä!
- tämä edellyttää paitsi toiminnan laajempaa huomioonottamista (**kielentäminen** l. *linguaging*) myös tarvetta **virtuaalisille** sulkeumille